

NA STOPĚ DĚJIN Každý nymburský srdcař tenhle letopočet musí znát. Tisíc devět set dvacet devět. Právě toho roku se v královském městě poprvé rozproudilo basketbalové dění. A stalo se tak díky ženě – náčelnici místního Sokola Anně Stumpfové. Ta využila pozvánky a vyslala „sestru“ Stanislavu Skalickou do Prahy na jeden z vůbec prvních týdenních kurzů basketbalu, tehdy ještě hraného s větším míčem, než se používá dnes.

Po náborové akci vzniklo historicky první družstvo nymburských sokolek a jejich příkladu brzy následovali i muži, díky nimž byli jejich následovníci v roce dobytí jubilejního desátého titulu v NBL členy nejstaršího klubu celého ligového pelotonu.

Jak vzpomínal opěrný pilíř originální nymburské sestavy Miloslav Drbohlav, při hře se hodně těžilo z atletických základů hráčů, střílelo se standardně obouruč a moře času se věnovalo pilování přihrávek. S tehdy ještě asymetrickým míčem nebylo radno příliš driblovat, byť třeba Drbohlav toto umění ovládal velmi dobře. Sám se učil od hlavního lektora hry v Československu profesora Marka, a jeho sestra Anna se mimo jiné podílela na založení prvního družstva nymburských žen. Před OH 1936 měl Drbohlav dokonce možnost proniknout do reprezentace, ale kvůli nedostatečnému vybavení raději odmítl.

Četnost tréninků v zimní sokolovně se postupně stále zvyšovala a záhy se dostalo i na první utkání se sokolskými soupeři. Hned v roce 1930 muži dosáhli na čtvrté místo při vrcholné akci – přeboru České obce sokolské. O úspěch se zasloužili Štěrba, Tůma, Veselý, Štafl, Blažek, Hejman a Ott, nejdelší muž sestavy. Ženy se rok nato na přeboru ČOS dopracovaly až k bronzu. V roce 1932 muže od titulu odstavil až trojnásobný přeborník soutěže z pražských Dejvic, ale v dalších letech celek hned třikrát přebory ovládl. To už se v týmu etablovala jeho hlavní střelecká hvězda

(nahore) Jeden z prvních velkých činovníků klubu Stanislav Pospíšil byl organizátorem, rozhodčím, hráčem i stavitelem hřišť

(dole) Nad velkým, asymetrickým míčem pózuji v roce 1931 tři sokolky: Frybová a vůbec první hráčky a zakladatelky nymburské košíkové – Stumpfová a Skalická

Kulturní místo nymburského basketbalu: tvrdá příprava na travnatém hřišti na „Rémě“ v roce 1931

a také trenér i šéf basketbalu v Nymburce Nevečeřal. Stříbrné skončily ve čtyřicátém i ženy, hrající v sestavě Šimečková, Tomková, Špačková, Janatová, Šlosserová, Růžičková a Pavlíková.

Mezi muži se to hemžilo všestrannými sportovci, kteří na reprezentační úrovni zvládali třeba i fotbal, volejbal nebo atletiku. První basketbalové zápasy se odehrávaly v okolních obcích jako Hořátek, Drahelice, Sadská či Pečky, později také v Lysé, Kolíně nebo Českém Brodě. Se vstupem do ligových soutěží přišly na řadu i duely s pražskými Uncasem, Philipsem, Spartou, Slávií či Marathonem. K tomu přibýly i průkopnické zájezdy do Brna, nebo dokonce do Bratislavy, kdy někteří hráči poprvé v životě cestovali rychlíkem!

Od vedení nymburského Sokola dostal rozvíjející se herní odbor, pod nějž basketbal spadal, i jedno hřiště na proslulém letním cvičišti na Remanenci. Muži časem založili i druhé družstvo a v polovině třicátých let začali hrát pod bezednými koši i studenti na místní reálce.

V roce 1934 se tým mužů z jedné ze dvou skupin české

(vlevo) Nad Sokolem Praha I v lednu 1941 Nymburk vyhrál 35:20 v sestavě Havlas, Březina, Nevečeřal, Fryš, Oprchal, Drbohlav, Kysilka a Minář

(uprostřed) Hráči Nymburka se v roce 1935 na domácí půdě poprvé stávají přeborníky ČOS

(vpravo) Nástup k zápasu ve třicátých letech proti Hradci Králové, nad kterým Nymburk vyhrál 39:8 v sestavě Drbohlav, Věchet, Tůma, Ott, Nevečeřal, Štěpina a Veselý

Momentka z prvoligového zápasu SK Železničáři Nymburk – SK Hradec Králové ve válečném roce 1942

druhé ligy probil s jedinou porážkou až do kvalifikace o nejvyšší soutěž. V souboji s pražskými celky (Vysokoškolský sport, Košíře, Vinohrady a sestoupivší ligisté Marathon a YMCA II) si pak vůbec poprvé vydobyl postup! Pětatřicátý rok tak vstoupil do dějin jako ten, kdy se basketbal stal – jako vůbec první sport ve městě – prvoligovým. Nymburk byl navíc po Kladnu teprve druhým mimopražským účastníkem ligy z celých Čech.

V premiéře mezi elitou celek obsadil předposlední příčku a na čtyři roky se v lize zabydlel. Přes veškeré úsilí však po vyhlášení protektorátu v roce 1939 následoval sestup. Už v roce 1938, kdy byla řada hráčů mobilizována, úřady

zabraly zimní sokolovnu, jež i tak musela mít pro ligu výjimku. Během války ji pak obsadili nacisté a po vynuceném rozpuštění Sokola si nymburské basketbalisty vzal pod svá křídla místní SK Železničář.

Už v roce 1933 došlo i na první mezinárodní konfrontaci. V našlapané sokolovně Nymburk hostil mužstvo z Terstu, které zvítězilo 28:16. Rok nato se fanoušci dočkali dvojitého drtivého vítězství nad rumunským mistrem z Bukurešti a v pětatřicátém, kdy se prvními mistry Evropy stali Lotyšši (Československo bralo bronz), Nymburk doma jen o osm bodů podlehl nadupanému celku Rigy.

V poválečné době basketbal v Nymburce často plnil hlediště do posledního místa.

Těžké podmínky sportu během světové války dolehly i na nymburský basketbal. Muži na rok vypadli z nejvyšší soutěže, a navíc nouzový azyl letní sokolovny na Remanenci nebyl zejména pro zápasové účely dostačující. I přesto, že si hráči museli sami hradit cesty do náhradních prostředí, se tým dokázal do první ligy vrátit a po většinu válečných roků se v ní také udržet.

Ve hvězdné sezoně 1942/43 mužstvo, nastupující většinou s muži kolem 180 centimetrů, vybojovalo na dalších 60 let největší oddílový úspěch. Tím bylo čtvrté místo za pražskými Stadionem, Uncasem a Philipsem, s 11 výhrami a 7 porážkami. Barvy „nejlepšího venkovského klubu v Čechách“, který fungoval bez oficiálního trenéra a poněkud zaostával v technice i taktice, tenkrát hájili Drbohlav, Kysilka, Oprchal, Paulů, Březina, Šesták, Polák či Kozák, výtečný střelec získaný z mistrovského Uncasu.

Ještě během války začal tým hrát v největším sále ve městě – v Národním domě, kde někdy až tisícovka diváků vytvářela strhující atmosféru. A sledovala na dnešní poměry nezvyklou hru, kdy se pětka na hřišti dělila na tři útočníky a dva obránce, kteří chodili do útoku jen nepravidelně. Fauly se pískaly minimálně a mnohé zápasy končily nízkým skóre, neboť dlouho neexistoval ani limit na útok.

Hrát ligu ve válce byl skutečný očistec. Tým trénoval s těží jednou týdně, kvůli hrozbě náletů se muselo hrát přes den, nesmělo se svítit a přítomen musel být i policejní dozor. Každý duel povinně zahajovala ponižující „ceremonie“, kdy obě družstva musela hajlovat i s doprovodným výkřikem „Heil Hitler“. Pro tým měla válka i smutnou dohru ve ztrátě jednoho z hráčů – Miroslav Mašek se při osvobozovacích bojích zapojil do přestřelky v Čelákovcích, jež se mu stala osudnou.

Hráči se kvůli zabezpečení chodu klubu museli činit i na kritickém poli generování financí, což se dělo i skrze pořádání zábavních akcí. V nich vynikal ochotník a showman Jan Paulů, kterého k divadlu přitáhl nymburský rodák Miroslav Macháček, později herec a divadelní režisér, který jeden čas také patřil do mužstva. Koncem války a první roky po osvobození se však peněz nedostávalo čím dál víc a po odchodu některých opor se klub ani nepřihlásil do prvního poválečného ročníku nejvyšší soutěže.

Velký basketbal ale napěchovaný Národní dům sledoval

Vlastimil „Měďák“ Polák (na snímku z roku 1946), který se narodil sedm let před vznikem klubu, nejdřív nastupoval 16 let za muže, pak byl i výtečným trenérem a také rozhodčím

V roce 1953 spolu takto v Českých Budějovicích pózovali: (v horní řadě) Andrlé, Zdeněk Rylich, Švec, Laš, Hiltcher, dole: Josef Rylich, Vecko, Vorlíček, Rambousek, Vančura a Rybička

Na snímku ženského celku z padesátých let se sešli Červinková, Březinová, trenér Jan Minář, dále Machářová, Štomcová, dole pak Šaročová a Válková

dál – v roce 1946 se nymburský tým pod názvem Sokol statečně pasoval s francouzským mistrem z Lyonu, vedeným skvělým Robertem Busnelem, pozdějším koučem a také prezidentem FIBA. Rok nato se 400 divákům na „Rémě“ představil i slavný Maccabi Tel Aviv!

A jak na tom byly ženy? Jejich celky se v prvních deseti letech potýkaly s udržení kontinuity, ale třeba i ve válce si připsaly na konto napínavé zápasy, často jako předkrm ligových bitev mužů. Dámské party se utužovaly na „magické Rémě“, kde se hrával i volejbal nebo tenis. Postupně se ke slovu dostávala také dorostenecká družstva. Do jejich řad dodávalo spousty hráčů místní gymnázium, kde maturovaly i výrazné osobnosti s klubem spojené – například Nikolaj Ordnung, Zdeněk Rylich či později Miroslav Jansta.

Klub by samozřejmě nemohl fungovat bez schopných funkcionářů. Do pomyslné Síně slávy by za svou práci v předválečné a válečné éře jistě patřil Stanislav Pospíšil, který v počátcích také nastupoval za muže. Jako truhlář zvládal i výrobu desek ke košům, stavěl písková hřiště, koučoval muže, řídil klubové dění a fungoval také jako sudí.

V padesátých letech, kdy je v rámci reorganizace oddíl

tělovýchovy nucen převzít název Lokomotiva Nymburk, pak začaly dění pozvedat dvě klubové ikony: František Vančura a Josef Andrlé. Vančura se stal hybnou silou nymburského basketbalu na dlouhá tři desetiletí, podle některých to byl vůbec nejlepší funkcionář a další fungování klubu i nábo-rem mládeže zachránil. Výrazně se ujal také ženských slo-žek, sháněl peníze, pral dresy a organizoval, co se dalo.

Nymburským hráčům navíc zajistil i první zápasy v za-hraničí včetně takových destinací jako NSR, a zejména Bel-gie. Jako úředník Železničních opraven a strojren a dů-ležitý člen železniční odborové organizace i Mezinárodní sportovní unie železničářů, kde sport sám zastřešoval, do-stal své hráče i do reprezentačních týmů na železničářská mistrovství Evropy a zařídil i samostatné výjezdy celého nymburského mužstva. A protože se klub jmenoval Lo-komotiva, cestovalo se vlakem a díky režijkám zadarmo. Kontakty především s Belgií přetrvaly až do devadesátých let a do stejné země se vedle Francie častokrát podívala i družstva žen.

Mužem činu byl i přísný obr původem z Brna Josef An-drlé, mimo jiné kouč stříbrné skvadry mužů z ME 1951.

Společné foto nymburských hráčů (ve světlém) s reprezentací NSR v roce 1957; mezinárodní střetnutí tehdy sledovalo 800 lidí!

Slavné družstvo mužů z počátku šedesátých let, které válelo ve druhé lize: (horní řada zleva) trenér Knitl, Elbogen, V. Havlík, Malík, M. Havlík, Borůvka, (dole) Vecko, Rufer, J. Vorlíček, Najbrt, Danzer

V Nymburce začal jako ředitel v roce 1953 postaveného Tyršova ústavu, pozdějšího Sportovního centra. Jako supernáročný trenér se staršími dorostenci bojoval i o republikové finále a muže, s nimiž trénoval až třikrát týdně, dovedl pomocí moderních herních trendů na práh druhé ligy. Právě díky němu byla v Tyršově ústavu postavena proslulá „korkárna“ – tělocvična s atypickým povrchem a v šedesátých letech dějiště velkých druholigových bitev mužů.

Hlavně díky Vančurovi s Andrlem se v padesátých letech postupně aktivizují všechny věkové kategorie. Obnovuje se celek žen, muži mají i B-tým, dorostenecká družstva se dostávají až na finálové republikové turnaje. Na Andrleho úspěchy s dorostenci pak navázali trenéři Kubíček a Bohata. A Vlastimil Polák stál jako kouč hned u dvou dorosteneckých postupů do ligy. V popředí kraje se pohybovaly i starší dorostenky, jež trenér Laš vedl po dva roky i v lize. Na cvičišti na „Rémě“ se tak rodil nový Nymburk, kterému se už tehdy dalo říkat basketbalový.

První poválečná dekáda generuje také řadu osobností s celostátním věhlasem. Jako mladík v klubu působil například

pozdější hráč a trenér národního týmu Nikolaj Ordnung. A v dorostu se vyhrávaly i dvě budoucí reprezentační hvězdy, vicemistři Evropy a nejslavnější nymburští odchovanci – bratři Zdeněk a Bohuslav Rylichovi. Čtyři evropské medaile staršího Zdeňka se už dnes zdají něčím jako snem. Skvělý playmaker Bohuslav zase mezi mnoha kariéerními milníky zažil i období, kdy mu v pražském Orbisu dělal „back-upa“ Václav Klaus.

V polovině padesátých let začínal v mládeži také Ladislav Kutík, muž desítek rolí a později i starosta města, stojící od svých začátků až do moderní éry takřka u všeho důležitého. Byl hospodářem i předsedou oddílu, koučem dorostenek, chlapeckého i dívčího minižactva a dlouhé roky, až do současnosti, trénuje hlavně ženské celky dospělých.

Velkým klubovým duchem byl po více než půlstoletí i Václav Kubíček. V roce 1953 začal jako hráč, později pokračoval jako trenér především mládežnických týmů a poté navázal roli maximálně pečlivého a spolehlivého organizátora, který byl v moderní éře i u vstupu mužů do NBL.

Šedesátá léta byla ve znamení ohromného vzestupu.

Při ME železničářů 1961 v Bělehradě si s týmem na obhlídku města vyšli i bratři Bohuslav (třetí zleva) a Zdeněk (vpravo) Rylichovi, dva nejslavnější nymburští odchovanci

Proslulá „korkárna“ v areálu nymburského Tyršova ústavu na snímku ze šedesátých let; nyní je zde kongresový sál

